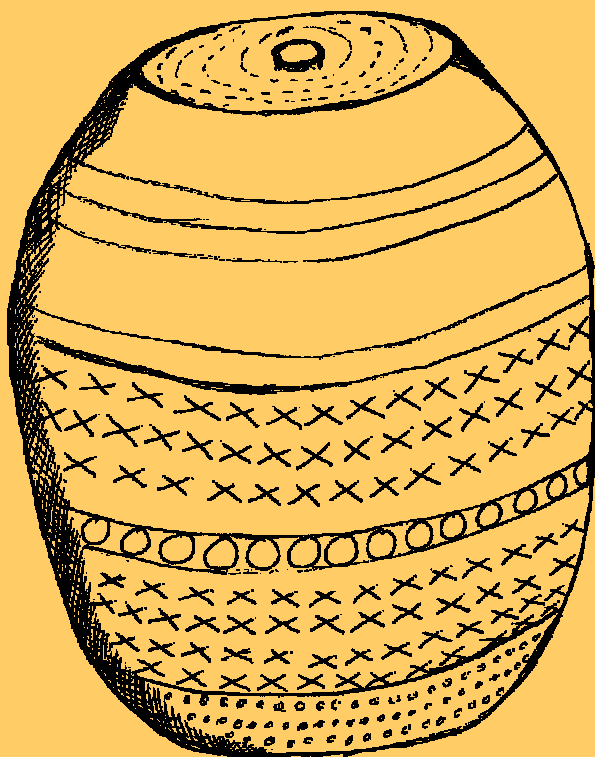

ΡΟΝΔ ΝΑ ΉΕ ΣΗΘΓΘ FUNΗΘ ΝΙ

PONŊ NA ŊE SHŊGŊ FUNŊŊ NI

Le chien dans le canari
en langue mamara

Association pour la promotion
de la langue mamara
BP 19, Koutiala
République du Mali

Décembre 2015

Kalaa wa ya pye Bamako ni semε yaagana na na lɔ novanburu yeŋε ki cazhiige ki na, na ba da ki cabyaa ke ni nigin na, 1999 yee li funŋɔ ni. Wee kalaa we tɔɔɔ feni we semε we ya yàa. Wu maanaa pu beeri ya ka semεε kagana wo kalaa wu taanniduun ni Kujakanha na we-mu w'a pye setanburu yeŋε ki ni ge, na lɔ ki nigin fɔ gbeŋεε wu na, na ba da ki cabyaa gbeŋεε ni shuunlake wu na, 1999 yee li funŋɔ ni.

Ce livre a été produit pendant le Séminaire de la Mise en Page à Bamako, à la SIL, du 1 au 11 novembre , 1999. Il est le fruit du Séminaire des Écrivains miniankas, qui a eu lieu à Koutiala, du 19 au 28 septembre 1999.

* * *

Le chien dans le canari
en langue mamara

Troisième édition en ligne
Décembre 2015

Illustration sur la page 4
par Teenzanga Sanogo,
Kouliba, Bamako

ZANKPƆƆNRƆ

maana wu kavɔɔ: DEMBELE Ibrahima
(Zambilala)

Caɲa ka ne ni na shɔ, wèe bye shiin shuun,
ne ni na shɔ wu bi she sige ni. Na wèe yaha sige ki
ni, a jahaja ka di yiri Kile nɔhɔ ki na. A kee wo
kafɛɛge ki yiri na wèe ta wà. Ná we, fo ma bile nii.

Na wèe yaha wèe ya tiin tige ka nɔhɔ ni,
a kafɛɛge ki yiri Kile nɔhɔ ki na, m'a nuri fɔɔ faa,
fo ki na tiye kegeɛ na zhaan. Ná we, wèe bye tige
kemu nɔhɔ ni ge, k'a pa kee kɔɔngi, fo na neye
pyaa pye ne cɛɛ. A ne jo ɛɛɛ, nijaa na weri dɛ!
A kee tige ki ba do ne shɔ wu tɔan, a wu xhuulo,
na ba suri ne ni. W'a kafila wa jo wà, ne di se ge,
ne sanha wee kafila wu shi logo ja we. Ná we,
ma ganha bu bye wa-ɛ dɛ! A ne jo aaa! Ne wo le

2

niginne le wa se-e de! Bani wu ya kan shiin
shuun mu we. Ná we, Jaha yi sanha xho we.
Zanha k'a pa no kon ge, a ne sho wu sii xuulo.
A ne ganha na giin di wu yege, p'a yemu pi
zanha kageeye ge, a lee la nigin di ba ne co
nuwyege ke na. Aaa! Ná we, ne be ya xuulo de!
A cee wu ne pye na jaha k'a pye ne be di xhuulo
me we? Nabelege funho kafila ga xho, m'a jeri
celege. A ne jo: «Zhege ni Jere kaa na ne
xhuulo me.» A cee wu be di jo na: «Wii, can m'a
jo me.» A wu beeri funho jomho di xho wa.
Ná wemu no k'a fanha ge, wee w'a namaa
shiige shiige keree pi.

NE WO JARA LA FUNHO KERE

maana wu kavoo: DEMBELE Ibrahimia
(Zambilala)

Ne wo jara la funho ni, ne she je nunahana
ni kulo la ni, lee kulo li mege je na Zanawere.
Dugo ka di je wa, jurnmohu bu je, k'a ni fo na
fuu. A ne ba yiri cana ka, na niiye yi kon jeri
dugo ki kadugo yiri, na je koro la ni, a lee wo
kafu di ne kon jeri yi feni. A ne gori wa fo na
she cana ki xu, korogo ki foo wu ya pa nige we.
Ba yakoho k'a pa no we, a ne niiye yi kori leje

lɔhɔ ki ni, bani nɛ bɛ bi daa naye na dɔɔni. Tuun wemu ni niiye y'a je lɔhɔ ki ni ge, a nulere la di baa kuri. A nɛ li niine xuuni, nɛ li ta wɛ. A nɛ guri na ba je lɔhɔ ki ni, a li bɛ di ba je nɛ feni. Ba l'a pa na pa nɔ nɛ na wɛ, na li pahagbaa tɔɔyɔ yirige na taha nɛ na, na nɛ digi leɲɛ lɔhɔ ki ni. Ba nɛ foro wɛ, l'a nɔhɔ yi lɔ taha nɛ na sanha na nɛ digi leɲɛ wà. A li ba wɛri, a nɛ yere na ganha na li wii, a li bɛ di yere na ganha na nɛ wii. A li ba baa toro, a nɛ jo: «Baaga Kile». A nɛ bɛ di la le naye ni jo di naye taanna wii. Na mini lɔhɔ ki ni, a ki nɛ lɔ toro. A yi ba sii nɛ paha wɔ. Biin lemu bye nɛ mu ge, a lee di gbee lɔhɔ ki ni, lee ya yi ɲɔ wɛ. Lee bi nujirime pa ta nɛ mu bidɔnrɔ la funɲɔ ni, a nɛ pee bɛ kan lɔhɔ ki mu kɔnhɔ ki na yaha wà, lee bɛ ya taan wɛ dɛ! Wà p'a Kile yiri mɛ yiri gana bɛeri na. Nɛ ma buri na gaɲi, di ba she ganha lee tɔan, di ma do caa na gaɲi. Di ba she ganha lee tɔan, di ma gereme le na gaɲi. A li ba sii wɛri, a nɛ jo: «E, Kile! A go ma da na gbo ge?» Waga bɛ ya pa shɔ nɛ ni, ali nɛ da já lɔhɔ ki gba wɛ. A nɛ funɲɔ di do yoccelee Jabate wo kafila wa na na: «Kile, ma ganha li pye wɛ, Kile ma ganha li pye wɛ. Kile ba li pye, y'a xɔ.»

A tuun wa di ba nɔ, a nɛ naye taanna wii, a nɛ tɔɔyɔ di ɲiɲɛ ta, a nɛ munaa li bɛ di kafɛɛge ta

na lo, a ne jo: «Faabye Kile! N'a le be li. N'a sho xu na.» A ne foro yere kpeenge ki na, na nmo saama na. A ne ba garaa lho ki wii, na na bin li ta li na lho xonhoni, na na keje yirige li mu, na bara toro.

Na da lee na, ne so na je nige kee dugo ke ninu ni bada we, na li kapu pye yama fo ya daa Kile na we.

SIGE YANMUYO CEPERENE

maana wu kavu: DEMBELE Yacouba

(Forosso)

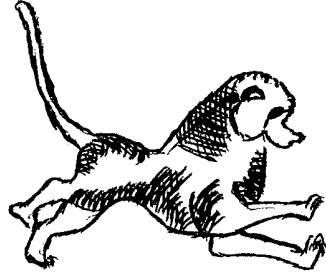
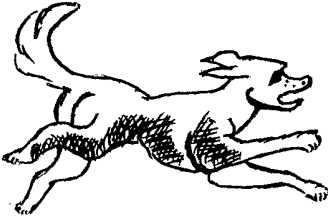
Taashiine ni sige yanmuyo be yi bi ma na caan pere. A kotunni di ba wuye wolo na se na den koo li no na. Cewuu beeri, w'a she diin koo li no na. Sige yaaga ka beeri ba doroo w'a jo na ki she kanha sipya nu ni neri sho pa

wee kan. Ba kee ya kuri pa wε, kee na ba jo na kee ya kanha sipya ɲɔɲɔ neri ta wε.

A cewuu la di ba nɔ, a xɔbere bε di lɔ na se caan ki na. A kotunnɔ di lee bε tun kanha sipya ɲɔɲɔ neri wu mu. A xɔbere di ba saha ni sipya wani w'a pobelegε co na le kukoro funɲɔ ni, na ki ɲɔ tɔ. Ba xɔbere ya nɔ lee koo li na wε, na li mugi wii, na pobelegε ta li funɲɔ ni, na li ɲɔ tɔ, na li pεrεmε le, na li shɔ, na she sεrε shɔ, na ba tee taga ɲɔtɔɲɔ ki wɔɔɔɔ, na lee kukoro li lɔ na kari, na she lee kan koopelεge mu. A koopelεge di sii xɔbere keme shaari fo xuuni kukoro li wuu na. Ba k'a fo wu kan xɔ wε, na jo na ali Kile ye pyaa bε da kee koopelεge ɲa te sεrε te talige ni bada wε. A ki koo li lɔ tii tεgenε la na. Ba k'a nɔ je wà wε, na jɔɲɔ ki ɲɔɲɔ yirige wε, a caɲa pooloo di do ki ɲaha ni. A ki ɔɲɔn yìri, na jo na wee xuu wu ɲε kee tateenge wε. A ki dii tahaɲa ka na, na she kee ta kee beeri ya tɔ, ali kpεenre bε ɲε wà wε. A ki diin wà, na tɔɔɔɔ taga kukoo li le niɲε ni, na ganha na ɲɔtɔɲɔ ki wo sεrε ti laala. Ba k'a pa tee laala xɔ wε, na kukoro li ɲɔ mugi, na diin wà na: «Ma ɲaha fiin xha t àan niɲaa dε!» A ki ɲaha ni pobelegε ɲaha di jiri. A kitɔɔɔɔ taga koo li lɔ wa, na ɔɲɔn foro tahaɲa ki ni, na wa ma ɲeri, na ɔɲɔn yìri, na bara toro.

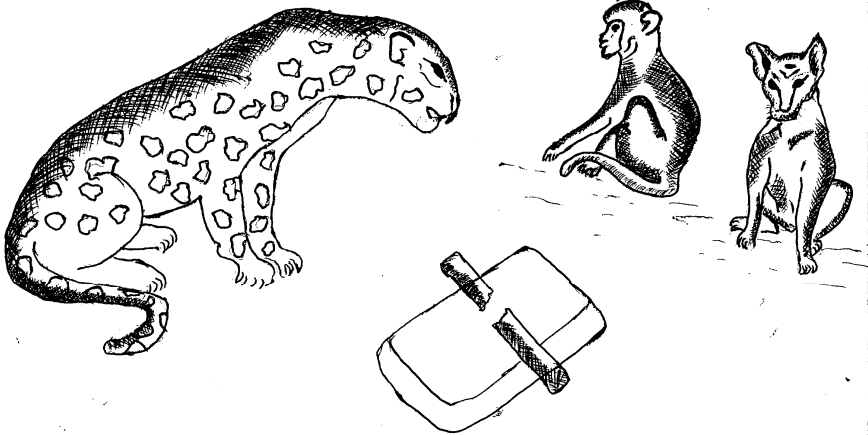

A pobelegɛ di munaa nɔri ma na. M'a nuri:
Wuruba! Wuruba! Wuruba!

Lee ya shen bɛ ta wee bɛ ya she cɛnri wo tira jɛeri di zhe dire. Ba shen ya tunmɔ pu logo pu na ma wu mu wɛ, a wu bɛ di fya na gborogi, a kee tira ki tugubinɛ li sho wu na na to jɛɛ na, na gegi. A wu mɛhe yere, na tunmɔ pu sɛeri, na pu ta ponɔ ni kotunnɔ. A wu diin wà: «Yi be shuun pu da wà mɛ yiye tãan.» A pu shuun wu bɛeri di yere. A shen di pu pye: «Yi pa naha dɛ!» Ba p'a nɔ wɛ, a shen di pu pye: «Yi fenhe le tugubinɛ le jooli yi na y'a se.» A kotunnɔ di dorɔ na wu naɲa ŋmahana, na ba jo na go ponɔ to wu bi tiraya jooli. A ponɔ di jo na Mm dɛ, na wee to wu kunni bi tiraya jooli, na kotunnɔ naɲa kavan mɛhɛɛ ni wu bi yi jooli. Ba ponɔ ya yee jo wɛ, a kotunnɔ di gɔn yiri sanha na bara toro, a shen di guruɲɔ ni wu ni. A pun di koo lɔ na ma kanha ni. Na co kee caɲa ki na, ponɔ ni kotunnɔ ya beni wɛ.

Talene: Ɔara l'a ponɔ yeege kaciige na,
ga pubepunɔ di li leŋee puga.

Nɔhɔle wa keree

maana wu kavɔɔ: DAO Lazare

(Soumazangasso)

Nɔhɔle wa wu bye wèe kulo ni, wu mege
je na Mahabe. Mahabe bi sii tanha, wu bi dinni
yokɔɔnrɔ na we. Caŋa beeri wu ni wa bu dun,
w'a weefɔɔ kpon. A lee di ba weri kulo li sipyii pu
na fo xuuni. Lee bi celere la ta wà, li mege na je
na Yanama. Fanha yafiin be bye li ni we, ga li da
keree logana ce shen xuuni. Nɔhɔle wu fanha k'a
pa weri mu kulo li shiin pu na ge, a pii jo na celere

li pee tɛgɛ wu na. A celɛrɛ li jo na ta Mahabɛ bɛ wu jɛ wa w'a fyagi wu jaha na? Na pu she pii ba.

Lee bi Mahabɛ ta wu ya kulushii leni wɛ fo nɔhɔ faɲa. Ma lize mii taga tɔɔɔ mɛɛrɛ migile, na lee pye wu nɔhɔmii. Celɛ wu da lee cɛ Mahabɛ na. Ba kulo li shiin p'a caaga wɛ, a celɛrɛ li she Mahabɛ fɛni, na she nɔ na jo: «Mahabɛ, ga mu ya gbataama keree pi dɛ! Mu ya le tɔɔɔ mɛɛrɛ le wolo ma nɔhɔmii li ni wɛ, wa ga ba dun ni mu ni, na mu nɔhɔ faɲa ki kile caɲa caɲa le tɔɔɔ mii le na mu firi kee caɲa dɛ!» A Mahabɛ di jo na kanii w'a jo, na tɔɔɔ mii li wolo nɔhɔmii li ni, na li yaha lize mii li yɛ na. Kee caɲa ki jimuguro da bɛ ni lee kulo li wo kalɛnɛ la ni.

Ba jiga k'a pa mugi wɛ, a kulo li shiin bɛɛri di puyɛ pinne, na ganha na yatinyɛ kpuun, na xhɔnhɔni. A celɛrɛ li ba xhɔnhɔ fo na she Mahabɛ tɔɔɔ tanha, a pii dun, a Mahabɛ di celɛrɛ li puro. A celɛrɛ li keɲɛ yeege na lize mii li kile kɔn, a Mahabɛ nɔhɔ faɲa ki wolo to, a wu zhiige fo xuuni. Kee shiige ki ya já wu yaha w'a-kulo li tiin nige wɛ. A kafɛɛge di da kulo li shiin pu bɛ wa, bani p'a shɔ Mahabɛ na.

Talene: Nòhómii ya cere ga nòhò faña di nuri li
 ɲɔ na, bani lee l'a le.

ZABE CEPERENE

maana wu kavɔɔ: DAO Lazare

(Soumazangasso)

Caña ka ná wa ya yìri na wu da zhe caan
 pere, wu mege di je na Zabe. A wu yìri na wu tɔɔɔ
 shɔnrɔ ɔ, na ganha na gaanji caan ki kulo li ni,
 na she fanhafɛ ta koo li na. Sipyá bɛeri bu ɲɔ, p'a
 jo weefɔ wu pa ni wu semɛɛ ni. Lee bi Zabe bɛ ta
 wu wo semɛ wa nigin bɛ je wu mu wɛ, ga lee bɛ
 na, a wu bɛ di ɲɔɲɔ waha na giin fo di doro.

A fanhafɔ wa di faan wi wu na na ferrrrre,
 a Zabe di gbɔn waa nime kerɛye ya ni, na soɲɔ ka
 wo laraga ɔ, na zhan toro, a fanhafɔ wu bɛ di
 daha wu feni. Zabe di ba she ɲɔ kee tɛge ki tɛhene
 na, na soyo yi ta y'a pari pari, a wu mɛhe yere.
 A fanhafɔ wu dii wu na, a wu sii fya fo na jele,
 na fogolo jo na: «Pɔtɔri, fo mu bi yafa ni fe de!»
 Na wakaraa tɔɔɔ shɔnrɔ li tii fanhafɔ wu na na jo:
 «Ma sa! Ni bi boli, ni bi taa mi?» A fanhafɔ wu
 waha kataanra na fo na wolo to ɲiɲe na. A Zabe di
 wu yaha tee kataanra ti na, na baa toro wu tɔan,

10

na gari wu caan na. Ba w'a nɔ wɛ, na wu
yaŋmuyɔ beeri fogolo shɔ, na maha maha toro
koo latii ni, na fanhafɛ pu kɔn wa caan ki yiri,
na ba puga.

Na da kee caŋa ki na Zabe ya sɔɔ wu
wu tɔɔɔ shɔnɔ li paa she ali sige be ni semɛ
baa wɛ. Na ma yiriduun cɛ, lee ya pɔɔ tɔɔ
daan na.

NIIYE PɔRIGANA

maana wu kavɔɔ: GOITA Job (Torosso)

Ma bu faa pye na nu ta, kelee na wu ta
tagana nizaana la na, ma ganha bu wu yaha
kadugo yiri wɛ. Bani nigin nigin na yaŋmuyɔ
beeri ya nɔ kuun na zhaa. Niiye pɔrigana la n'a
da jo naha mɛ.

Ma bu jo ma niiye di nɛhɛ, ma ganha bu
funŋɔ wɔ lɔhɔ, ni suumɔ, ni yi wɛɛ bye, ni yi
nɔshaga na wɛ. Nunahama w'a yaa na yi naha ali
kpanga be na tuun beeri ni. Bani nahavɔɔ bu bye
wu nɛ yi na wɛ, ba y'a kari tanahaŋa ni wɛ, caŋa
ki ba wɛri, y'a sinne sinne tiye nɔhɔ ni. Lee wuu
na nu nahama w'a yaa wu kanhama xu wuyɛ ni,
wu da yi kasɛri kpanga be na tuun beeri ni.

Ma ganha bu yi yaha y'a dugo lofɔnyɔ gbuu wε. Kpanga bu foro, m'a ganha na yi gbuu gbagaa shuun shuun caɲa nii ni, nisɔɔɔɔ ni yakonɔ. Yi nisɔɔɔɔ lɔhɔ gbaduun ya yaa na pye tuunɔ nii nigin fɔ ke (9h). Bani yi ba lɔhɔ gbuu na ta caɲa sanha foro wε, yi nime tama da ga ben wε. Lee wuu na y'a yaa na lɔhɔ ki gbuu nisɔɔɔɔ tuunɔ nii nigin fɔ ke wu na. Yi bu gba xɔ, wee tuun wu ni nunahama wu na yi kɔri na gaanɔ tanahana ni. Caɲa ki ba xhɔ na nɔ tuunɔ nɔi ke ni gbarishuun na (5h), wee tuun wu ni, nunahama wu na ba ni yi ni sanha na ba yi kan y'a gba sanha.

Ma ba da yi wεre pye, suumɔ pu nɛ niye wεre nizhiire. M'a suumɔ pu pye na pu tire, lee di ma ta m'a suumɔ kan kan yaaga gbegele na yaha. Pii wo suumɔ kan kan yaaya wa suyo pii wo yo di nɛ kɔrɔyɔ. Pu ma tige kpɔn shan na wyege wolo ki funɔ ni ni katene ni, na ganha na suumɔ pu leni kee ni. Ma ganha bu suumɔ pu yaha pu xɔ pu ta-kanga yaaga ki ni wε. M'a ganha na niye wyebii luu pu na ma na yi furegi ma mu. Yeye shuun beeri bu dorɔ p'a ba yi furi tɔɔnii nigin. M'a ganha na turuto be shuu na gaan yi mu.

Nɔnɔmɔhɔ bu je, m'a yi durogo yaɲa na, na kashɔ kuuri wà yi mu. Ma ganha bu lɔhɔ yaha

k'a yeree kasho ki funjo ni yi noho ni we. Ba loho
 ya yere kasho ki funjo ni yi noho ni we, m'a
 kasho katii yaa yi mu, na yi yirige na jeri wa.
 M'a ma funjo yaha teere ti na tuun beeri ni, ba
 m'a teere ja nu wemu na we, m'a wakaraa ti
 were pye. Teere were ti wa na beere caanya yi na,
 kelee ma bu bye ma ya maye ta teere were zho
 na we, m'a ganha na kabehere taga na ti kongo.
 Ma ganha bu teere yaha yi na tuun wa shishiin
 ni we. Bani teere wa ma ni gban wa ni, wee mege
 je na nmayi. Ninmoho bu je, nupiire bu da yi ni,
 m'a ganha na tee puu mehere na kasho ki na wa.
 Ba niye y'a kari tanaha ni we, m'a ti sanha
 ti be na she zha li. Ba kpenge ya woni we,
 nunahama wu na so yiri, na fenhe niye yi yeege
 kasho ki ni, na gari ni yi ni tanaha ni, na she
 yi saala. Ba tuuno jii nigin fo ke ya no we, w'a ba
 ni yi ni kasho ki na, na ba yi yugi. Wu bu xho
 w'a li, na nupiire ti co po kasho ki taan, na guri
 niye yi mugu na gaaji tanaha ni. Wu da guri
 ba nige we, fo caja ki ba do, w'a na pa ni niye
 yi ni kasho ki na, na ba yi to. M'a ganha na were
 pyevee luu ninmoho ki be ni pu na ma na yi
 furegi ma mu. M'a ganha na suumo pu kaan yi
 mu tuun beeri ni, ma ganha bu pee yaha pu xo
 pu kan kan yaaga ki ni we.

NĚEMUGI WĚRE PYEGANA

maana wu kavɔɔ: GOITA Esaie (Diarakongo)

NĚemugi wa tĕhĕe taanri: NĚemugijĕ,
 nĚemugifyen, ni nĚemugiwɔ. NĚemugi bu ma ta,
 dii ma da li cĕ na nĚemugi wu jĕ ma ni wĕ?
 Ma yatenyĕ na ganha na xhuli ma na, m'a ganha na
 ŋmunɔɔ xuuni tuun bĕeri ni. Wu bu da mayĕ pyaa
 kelee watii, wufɔɔ j̄ii kii bu da k'a jaana, nĚemugi
 jĕ wu jĕ wufɔɔ ni. J̄ii ki bu da k'a fiinĕ, nĚ
 mugi fyen wu jĕ wufɔɔ ni. J̄ii ki bu da k'a wɔ,
 nĚemugiwɔ wu jĕ wufɔɔ ni. Wu bu da nĚemugijĕ
 kelee nĚemugi fyen, ye tiye ye y'a wee wĕre pi:
 kazanpile wĕre, kuburuwĕre, zennĕe wĕre, murumĕ
 wĕre, shaama (tifahama) wĕre, kotugoo wĕri wĕre,
 beni gaan woo, j̄maanj̄maa wĕre. M'a she yee tiye
 shuun fɔ kĕ wu kɔn, na ba yi taha. Yi bu be, m'a ka
 ko yaha kee jĕ nigbaga, kee ba j̄injĕ, m'a ba kee
 gba, na ka sogi na yaha, kee ba j̄injĕ, m'a she kee
 wuu. M'a ganha na yi wuri jisɔɔgɔ ni yakonɔ. Kile
 fanha ni nĚ mugi wu na xhɔ.

Wu bu bye nĚemugiwɔ, tiye yemu wĕre ma
 da gɔn ge, yee yi wa mĕ: gaama wĕre, kasanyaŋa
 wĕre, kotugoo wĕri wĕre, kazanpile wĕre, m'a yee
 tiye shishĕere we wĕre kɔn, na ba yi taha. Yi bu be,
 m'a ka ko yaha, kee ba j̄injĕ, m'a kee gba, na ka

14

sogi yaha, kee ba piŋe, m'a she kee wuu.
M'a ganha na yi wuri mu jiwɔɔɔ ni yakonɔ.
Kile fanha ni neemugi wu na xho.

Talene: Y'a gbegele ya pɔɔ y'a luu na.
Logo w'a ma ni je ni.

JHAHA K'A PONɔ PYE LI YA GBARA L'A LI NI XHUU NI WE?

maana wu kavɔɔ: DEMBELE, Nicodeme
(Garasso)

Ponɔ ni shazhenne li bi nageree luu.
A ponɔ di jo na lee ya faa pi, na shazhenne di ya
yafiin be pi we. A shazhenne be di jo na lee ya
puga nagaalaa conɔ, yee yemu je kanifoɔɔ ge.
A ponɔ di jo na xhawu mu na. Shazhenne na she
liye kurulo.

Caɔa ka, a xhupelɛge di ba jo: Shazhen
jaha ki ma mu pye mu na gurulo ye wo jo na
we? Ta mu ya giin na faa ponɔ je ma she bye
sige ki ni? Ali ne xhupoo be w'a pɔɔ ponɔ na.
Bani ne ma she shinma wu nɔho caaga caaga.
Ga ponɔ di je ba lee ya she we, l'a she faapyii pu
kejege tawonɔ ke ka wii, na kee tugi, na sinne
kee ni. A li je ma sinne na wee faa wu pi sinnege

na ge? A shazhenne di jo: «Payi! Kashi ya mu ta we! Wèe na ba wùyè ta wà nijaa wuu li ni. Shi li ba ba nijaa!

Ba ponɔ ya pa yìri sige ki ni na nɔ wɛ, na sii na fe na shazhenne shaa, l'a pa she shazhenne ja ge, na jo: «Mu faapyebaa we! M'a na wii do?» A shazhenne di jo: «Ponɔ, mu kaa le ya ne shiige de! Sani ne wu she sinne faapyii tãan di da pu wii ge, ne tiin kanha ni lee ya pɔɔ. Mu je ma she sige ki ni, ma di da zhe yafiin be pye wɛ, fo na she sinne ye na ñmunɔ. Mu je ma she faapyii pu jehè ma di wa da yaaga pye wɛ.» A ponɔ di jo: «Ñibegge jiiye fɔɔ wekè w'a yee jo mu mu wɛ? Wèe na ba wùyè ta ni weefɔɔ ni talige ki ni.» Lee l'a ponɔ pye li ya gbara l'a li ni xhuu ni shizhan wɛ.

Talene: Kasha li je kataa.

Ɔɔfugo fɔɔ ya fɔni kaa ni wɛ.

CIILEE ZANJA

maana wu kavɔɔ: DEMBELE Yacouba (Forosso)

N'a da nɔhɔle wa kaa jo, yatingbɔn wu je wii, wu mege di je na Zanja. Zanja bi sii yatinye ce fo xuuni. Nɔhɔle wu bye wii, na wɔ, na gbile, na nɔhɔ tɔnnɔ be sanha. Ali xɔbe jehè bye be ma

pɛn, sii jo na w'a fe. Lee li bye Zaŋa wo yating-buun le koyi, bani wu bi sii yatinye tii cɛ can can na. A kulo li shiin di ɲeri na wu luu na dɛri pu faapyii na. Faapyii bu bye wa bɛeri kɛreyeni, wu foo na she Zaŋa feni, na wu she daha faapyii pu feni. Ba Zaŋa ya nɔ wɛ, w'a wu yatinɛ ki le, na ki wɛrɛɛ faapyii pu feni, sani caŋa ki xɔ ge, p'a sii faa pye xuuni kanna kaa la betii li. Lee na sii taan kɛreye yi kafɔ wu ni fo xuuni. Zaŋa wo yatinɛ ki mege ki bye na Mugoloshɔ. Faa wu bu sii shɔ faapyii pu ni, wa ma yiri na jo: «Zaŋa, tayi bɛeri yu, n'a da ba she ma kan xhuu. Wa ma jo n'a da ba she ma kan shinma.

Lee bu doro laha wà. Ba wa puga celere ya xu bamaalaa koro ni wɛ, wufɔ na she Zaŋa feni, w'a she yee yatinye yi bɛ kpɔn. Ba w'a yee yatinye ye kpuun we koodubalaa na ganha na xɔnhɔni. Yanmuɲɔ ka ki wa pee koodubalaa pii mu, p'a jo na koodubalaa shɔngɔ, pu ma kee shɔngɔ ke taga na sipyii pu niine. Ka bɛ di ɲɛ pu mu p'a jo na koodubalaa mafan. Pu ma wee tiini sipyii pu na. Pu bu wee mafan we tii maye pyaa ki bɛ na yapɔɔja, ma na ma tayerege nizhiɛ ki yaha dɛ! Zaŋa ya sii na daa shɛn xuuni wu yatinye ye ni.

P'a ba jo na kaa lemu sipya ya ce ge, na lee
 ni w'a li. Ayiwa, wu yatinje ki mii li logo nime:
 Pololo po! Popolo po! Pololo po! Popolo po!
 Kanhapilee pu na sho to xonhoro na fo na
 kafunnunjo taga xuu wu beeri le wuyε ni.

NUUNƆƆ PƆRIGANA

maana wu kavƆƆ: DEMBELE Nikodemu

(Kouroubadougou-Madina)

Ma ba da nuunƆƆ pƆri, m'a nuunƆƆ ƆƆ
wa sha wemu wo nuunƆƆ kaa l'a dan ma ni ge.
Nuujereɛ kiimu ma da le ma xhuu wu t̄aan ge,
m'a kee ƆƆ she nuunƆƆ ƆƆ wu na. M'a li she
wu na na wu caƆa nigin wogoo sha ma kan,
wu ganha bu ki wurege caƆa katii wogoo ni wɛ.
Ma bu she ki shƆ, ma ganha bu ki yaha k'a
Ɔeri wɛ.

Lee di xhuu wu be ta w'a shan xƆ fo na
piige nigin shƆn cereɛ ki ƆunƆ ni. M'a fenhe xhuu
wu wo cereɛ ki wolo shidege ki ni, na ki ȳaa,
na kanere le ki ni, na xhƆ na nuujereɛ ki beeri
pinne le w̄a. Ma ganha na yajƆƆ kaan xhuu
wu mu xuuni. Bege ki ma yaa ni wu ni xuuni,
kee bu da ma mu, ma ganha na kee kaan wu mu.
Wu ba kee taa tuun beeri ni lee na bye kaƆunƆ
w'a ganha na sinnɛ cereɛ ki na. Xhuu wu ba
cabyaa gbeɛge ni kaguro ta cereɛ ki na, m'a ki
shƆnri le shƆnrigana le na: ma ganha na ki leni
lƆhƆ ni na wii, lemu bu ȳiri taha, m'a lee wolo ki
ni. Cabyaa shuun bu doro, ma she ki wii sanha,
ki bu da k'a ƆƆ kƆn, m'a ganha na ceekƆƆƆ yi wo

xhuu wu nɔhɔ ni. Xhuu wu ba jiri xɔ, na yìri ni nuubiire ti ni, ma ganha bu sɔɔ di yaaga kan ti mu ti jɔ na ta ma ya fɛnhɛ ti wɛrɛ pye wɛ. Wɛrɛ ta nibɛɛrɛ wa daa caan na, ta bɛ di daa yatɔɔyɔ wo wyebii pu mu. Ga temu tama p'a taan ge, tee ti jɛ mɛ tupayi (kunbilenni). Nuubiire ti bu da t'a pɛhɛ, ti na lɔhɔ kemu gba di xhɔ ge, m'a wɛrɛ pyaa kaguro le kee lɔhɔ ki ni ti mu, t'a kee gba. Kelee m'a ti myɛ pu le yajɔrɔ ni na yeenɛ ti tɔan ti na juuri fo cabyaa shuun. Ti ba yebyaa shuun ta, ma funɔɔ bu bye ti ganha ba yìri wɛ, m'a ti kapavɛrɛ kɔn. Ma bu bye ma sanha ta kɔn ja wɛ, wemu w'a tee ta kɔn ja ge, m'a wee yege ti kɔngana.

Xhunufɛɛ bu da ma mu, ma bu see le lee ni, a Kile di ma tɛgɛ, ma na bye nuunɔɔ foo. Wèe miyɛngaa mu p'a ba jo na ma bu jo na Kile wu ma tɛgɛ kaboo na, mayɛ pyaa ki gbɛjɛrike wu sha.

*****

TABLE DE MATIERES

ZANKPƆƆNRƆ	1
DEMBELE, Ibrahima	
NE WO ƆARA LA FUNƆ KEERE	2
DEMBELE, Ibrahima	
SIGE YAƆMUYƆ CEPERENE	4
DEMBELE, Yacouba	
NƆHƆLE WA KEREE	7
DAO, Lazare	
ZABE CEPERENE	9
DAO, Lazare	
NIIYE PƆRIGANA	10
GOITA, Job	
NEE MUGI WERE PYEGANA	13
GOITA, Esaïe	
ƆAHA K'A PONƆ PYE LI YA GBARA L'A LI NI XHUU NE WE?	14
DEMBELE, Nicodème	
CIILEE ZANƆA	15
DEMBELE, Yacouba	
NUUNƆƆ PƆRIGANA	18
DEMBELE, Nicodemu	

*****